

Яценко Г. Ю.

кандидат філософських наук, доцент, Інститут економіки та прогнозування
НАН України, (Україна, Київ), anna.yatsenko@nuos.edu.ua

Трушлякова А. Б.

старший викладач кафедри менеджменту, Факультет економіки моря
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
(Україна, Миколаїв), antonina.trushliakova@nuos.edu.ua

АНДРАГОГІЧНЕ НАВЧАННЯ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття присвячена розгляду навчання дорослих, втіленого через андрагогічні принципи, у глобальному полікультурному просторі. Також показана значна роль андрагогічного підходу в процесі поступової зміни психології дорослого від «споживача» готових знань до творчого свідомого здобуття ним освіти, яка буде сприяти особистісної самореалізації людини протягом всього життєвого шляху. Розглядається роль освіти в житті людини й роль людини в своєму навчанні. Розглядається поняття менталітету та його вплив на процес побудови навчальної взаємодії.

Ключові слова: андрагогіка, навчання протягом всього життя, менталітет, етнічна група, полікультурне середовище, китайська мова, ієроліграфічне письмо.

Постановка проблеми. Андрагогіка покликана реалізувати концепцію навчання протягом всього життя, що здійснюється у глобальному полікультурному середовищі, а отже, має власні особливості. Тому аналіз факторів, що забезпечують створення атмосфери співпраці в процесі навчання дорослих в полікультурному середовищі є актуальною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз основних досліджень по темі включає праці, присвячені дослідженню проблеми менталітету та етнічними особливостям В. Вегларі, В. Демідова, Б. Бартмана, А. Е. Марон, Л. Монахова та ін. При роботі над розглядом принципів андрагогіки звертались до праць

М. Ноулза, С. Змеєва, Н. Ракової, Т. Карні, С. А. Філіна, Д. Олдройда, А. Маслоу, Л. Ліневіч, А. Глазиріної та ін.

Мета статті – розгляд андрагогічних принципів навчання у контексті полікультурного середовища, зокрема зосередження на дослідженні різних типів менталітету учасників навчального процесу. Виходячи з поданої мети стаття логічно складається з двох частин, де в першій частині розглядаються основні принципи навчання дорослих та ефективність їх застосування. Друга частина присвячена застосуванню андрагогічного навчання в межах полікультурного середовища, та тим проблемам з якими може зустрітися людина, що навчається, зокрема проблемі різниці менталітетів, яка безпосередньо впливає на процес навчання в цілому.

Виклад основного матеріалу. В умовах становлення інформаційного суспільства неминучі зміни відбуваються в освітній сфері, а саме змінюється роль вчителя з накопичувача інформації до людини, яка її продукує. Більшість дослідників визначають мету сучасної освіти – «навчити вчитися». Всі сучасні науковці стверджують про необхідність зміни освітньої парадигми, при цьому виникає необхідність введення нових способів та засобів навчання. На зміну традиційному авторитарному монологу приходять діалог, змінюється позиція вчителя з джерела знань на помічника, організатора навчального процесу. Все більшої актуальності у морі нової інформації набуває розроблена ЮНЕСКО концепція освіти протягом всього життя (life-long learning). Навчання протягом всього життя розглядається у якості інтегративної стратегії, спрямованої на підтримання творчого потенціалу індивідів шляхом розширення, оновлення знань, набуття нових навичок з метою успішного їх функціонування на робочому місці. Західні дослідники схвально ставляться до концепції навчання протягом всього життя, відмічаючи його здатність привести до побудови суспільства знань в майбутньому. Суспільство, завдяки своєму постійному просуванню по шляху здобуття нових знань, спроможне піднятися на вищий щабель розвитку. Більш того, процес навчання є нескінченним за своєю сутністю, оскільки постійно змінюється світ, відбуваються відкриття, з'являються нові винаходи. Завершуючи певний етап навчання, наприклад, після випуску з університету чи

технікуму, людина не перестає осягати світ, спів ставляти нові знання з вже отриманими. З цього приводу С. Гесен писав: «Освіта за своєю сутністю не може бути ніколи закінчена. Ми освічуємось все життя і не має такого певного моменту в нашому житті, коли ми могли б сказати, що нами вирішена проблема нашої особистої освіти [2]». Про нескінченність процесу освіти говорив ще Сократ, заперечуючи його обмеженість простою передачею даних в наслідок пробудження у людини невпинного прагнення до пізнання: «Виховання по Сократу не зводиться до розвитку будь-яких здібностей або до передачі знань: і те, і інше повинно бути лише засобом в процесі виховання, сутність же його – надати людині можливість осягнути вищу ціль в житті. Таким чином виховання тотожне сократівському прагненню до пізнання (фронезис) Блага. Це прагнення неможливо обмежити роками освіти [4]».

Андрагогіка, як наука про принципи освіти дорослих, покликана забезпечити якісну й ефективну передачу нових знань та навичок. На сучасному етапі розвитку суспільства дана наука виступає інвестицією в людський капітал, необхідний для вдосконалення виробничих потужностей, соціальної, наукової сфери та ін. Для андрагогіки важливе значення набуває визначення поняття «дорослий», а саме окреслення рис головного реципієнта навчальних послуг, оскільки саме від цього залежить точне орієнтування програм навчання на дану категорію громадян. Дослідники не мають одностайності щодо визначення даного поняття. Перший критерій є найлогічніший – віковий, тобто дорослий – це людина, яка досягла біологічної зрілості. М. Ноулз вводить критерій автономності та незалежності дорослої людини, а П. Джарвіс визначає соціальну зрілість, яку порівнює з обійманням певного статусу у суспільстві. Дебати щодо визначення ознак дорослості ще тривають, але була окреслена найголовніша риса дорослої людини – наявність життєвого досвіду, покладена в основу всіх андрагогічних курсів.

Вважається, що на відміну від професії педагога, професії андрагога не існує, ним може виступати вчитель, викладач, тьютор, консультант, наставник, модератор і т. д., в залежності від того на якій базі проводиться навчання.

Оскільки андрагогічна освіта передбачає забезпечення коротко тривалих освітніх курсів для дорослих людей, то вона має ряд особливостей відмінних від загальної педагогічної освіти. Перш за все необхідно врахувати особливості дорослої людини, а саме:

- вона має певний життєвий та фаховий досвід, до якого має звертатись фахівець-андрагог;

- доросла людина має ярко виражену внутрішню мотивацію, на відміну від зовнішньої, тобто вона чітко усвідомлює навіщо вона здобуває ті чи інші знання, її не потрібно додатково заохочувати;

- має певні очікування від навчального курсу, які мають бути враховані (відзначають, що дорослі, як правило, навчаються не для майбутніх потреб, а для нагальних, тобто їх навчання спрямоване на вирішення виробничих проблем, розв'язання задач, тісно пов'язано з практичною необхідністю);

- побудований особистий стиль навчання до якого необхідно прилаштуватись.

Основними особливостями андрагогічного навчання є орієнтація в навчанні на вирішення конкретних проблем, при цьому спостерігається невідкладна реалізація отриманих навичок, цілі та потреби в навчанні формуються разом з тими, хто навчається, наявна спільна оцінка результатів навчання. За визначенням західних дослідників [7] оцінка є Ахіллесовою п'ятою андрагогіки. Директивний метод оцінювання, який використовується в педагогіці є неможливий, адже андрагогічний навчальний курс – це співавторство фахівця-андрагога та замовника (того, хто навчається), який чітко усвідомлює цілі навчання, матеріал, який має досягнути, тобто спроможний самостійно надати адекватну оцінку набутим знанням. З іншого боку власне оцінювання проводить й фахівець.

Принциповою відмінністю андрагогічного навчання від так званого традиційного (стаціонарного) є те, що воно має чітко окреслену локальну ціль, носить епізодичний, фрагментарний характер, тобто навчання закінчується в той момент, коли поставлену ціль досягнуто. Як правило ціль навчання носить практичний, а не теоретичний характер [8].

При побудові навчального курсу фахівці-андрагоги радять повністю занурювати тих, хто навчається у навчальне середовище, спеціально змодельоване для даних цілей. Серед ефективних технік необхідно відмітити навчання на основі розуміння матеріалу, а не його заучування: новий навчальний матеріал має поєднуватись та ґрунтуватись на попередньому досвіді реципієнтів освітньої послуги. В рамках навчальної взаємодії підтримується універсальне правило – пріоритет якості знань над їх кількістю. Даний постулат був виведений на Заході, де андрагогіка почала розроблюватись з початку 1980-х рр. Основна тема розгляду стосувалась процентного відношення засвоєння знань при використанні різних методів навчання. Варто відмітити найбільш відомі здобутки – піраміду навчання та цикл навчання Колба, що становлять основу сучасних бізнес-тренінгів для дорослих. Піраміда навчання виявила, що лекції надають 5% первинного запам'ятовування матеріалу, читання – 10%, використання відео та аудіо матеріалів – 20%, демонстрація – 30%, обговорення у дискусійних групах – 50%, практичні дії – 75%, а невідкладне застосування здобутих знань для вирішення виробничої проблеми – 90%. Цикл навчання Колба будує процес освіти у світлі наведених даних, а саме особистий досвід є первинною ланкою, далі йде осмислення проблем, що виникали, теоретичні концепції надають підґрунтя для їх вирішення, а останньою складовою є застосування теоретичних знань на практиці.

Андрагогічний підхід у навчанні необхідно використовувати не тільки при підвищенні кваліфікації дорослих у якості форми запровадження освіти протягом всього життя, але й як важливий інструмент управління університетською освітою, що допоможе підготувати студентів до майбутнього фахового середовища, дозволить поєднати теоретичні навички з практичним втіленням [9,16].

Для андрагогічного інтенсивного навчання особливу важливість набуває ефективна побудова навчального курсу (навчального модуля), оскільки необхідно передати інформацію та розвинути відповідні навички за короткий період часу. При цьому на перший план виходить не тільки чітка структурованість навчального матеріалу, але й особливості навчання самої

людини: стиль навчання, психологічні особливості, менталітет. Останній грає значну роль в процесі навчання іноземців, адже при нехтуванні даним фактором виникають бар'єри міжкультурного спілкування, що призводять до значного зниження ефективності навчання в цілому.

З метою визначення зіткнення особливостей різних менталітетів у процесі навчання звернемося до розгляду складових даного поняття. Менталітет представляє собою певний стійкий спосіб специфічного світосприйняття, що характерний для людей приналежних до різних етносів, націй, соціальних прошарків, й передбачає певне їх реагування на феномени оточуючої дійсності [5]. Отже, менталітет представляє собою спосіб само ідентифікації людини на основі культурних цінностей і норм.

Менталітет містить в собі не тільки расову відмінність, тобто обґрунтовану генетичними, біологічними та фізіологічними рисами, але й етнічну відокремленість, що базується на історичній, культурній, мовній та ін. відмінностях. Американська психологічна асоціація [8] вивчаючи показники успішності навчання різних етнічних груп студентів у полікультурному середовищі виявила зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на процес навчання. До внутрішніх факторів відноситься соціо-економічний, лінгвістичний, інтеграційний фактори. Зовнішні відображають внутрішні. Наприклад, у будь-якому полікультурному середовищі є домінантна культура (культура країни, де відбувається навчання), в залежності від рівня володіння мовою та націленості на ознайомлення з даною культурою, лінгвістичний та інтеграційний фактори розкриваються в тій чи іншій мірі. Основне психологічне питання, що стоїть перед кожним студентом: «Яке місце я займаю в даному соціальному контексті?», у разі позитивної відповіді на нього поліпшується процес взаємодії з іншою культурною формацією.

Виявлено, що кооперативне навчання у полікультурному середовищі стимулює процес навчання, оскільки різні навички розуміння та передачі інформації у людей з різноманітних етнічних груп примушують шукати полівекторні шляхи вирішення навчальної проблеми, дозволяють розглянути навчальний матеріал з різних боків. Даний фактор підвищує соціальну та

професійну мобільність студентів, змушує збирати інформацію з міжнародних джерел.

Важлива роль у забезпеченні процесу навчання дорослих у полікультурному середовищі відводиться фахівцю-андрагогу з тієї чи іншої галузі. Дослідження проведене британськими вченими [6] серед студентів першокурсників з різних країн світу було спрямоване на вивчення методів ефективного навчання, зокрема студентам було запропоновано визначити ті навички педагога, які вони вважають найголовнішими. Були визначені наступні: вміння пояснювати матеріал, вміння зацікавити, мотивувати студента, вміння вибудовувати взаємодію студентів під час занять та допомагати підтримувати дану взаємодію. Ще раз акцентувалась не тільки необхідністю чіткого пояснення, можливих сфер їх практичного втілення.

Однією з основних рис різниці менталітетів є мовна відмінність, що накладає відбиток на процес та формування типу культури. У навчальному плані різниця менталітетів може передбачати різний темп та глибину сприйняття навчального матеріалу. Цю думку підтверджують дослідження В. фон Гумбольдта згідно з якими різні мови створюють різні картини реальності. Людина, що володіє певною мовою, оперує речами та поняттями таким чином, яким вони представлені в її мові, й поводить в соціумі згідно тих норм, які закріплені мовою. Взаємозв'язок між мовою та культурою стверджував Сепір: культура представляє спосіб думок та поведінки в соціумі, а мова відображає те, як соціум мислить.

Розглянемо положення Гумбольдта і Сепіра на прикладі східного менталітету студентів-китайців. Відразу зробимо невелике уточнення щодо розгляду китайської мови як фактору формування менталітету, а не народу, оскільки в Китаї наявні декілька народів, що володіють спільною мовою. Китайська писемність спирається перш за все на візуалізацію: всі ієрогліфи представляють собою не абстрактні букви (що передають звуки) та поєднані у слова, а графічну картинку самого слова, поняття. Наприклад, графічні зображення людини (人), колодязя (井), гори (山), коня (驢), зображення «середини» представляє собою стилізований круг розділений навпіл (中). Нові складні мови породжуються

завдяки зіставленню простих: ієрогліф (木) позначає два дерева, ліс позначається співставленням двох ієрогліфів (林)[3].

Ієрогліфічне письмо впливає на візуальний характер мислення людей, наочність для яких відіграє вирішальну роль при передачі та сприйнятті інформації. Ієрогліфічність інформації, омонімічність мови, ярко виражена інтонаційність впливають на те, що при усній презентації китайці мають постійно звертатись до візуалізації інформації для кращого розуміння. Тим більше візуалізація необхідна для них у чужому мовному середовищі. З ієрогліфічністю пов'язана ще одна особливість – швидкість читання текстів. Середній європеєць при читанні тексту розкладає його на слова, а слова на літери, що складаючись у певному порядку утворюють слово, яке ми декодуємо, тобто поглянувши на текст, щоб зрозуміти його зміст маємо прочитати подумки кожне слово, а у довгих чи складних словах зупиняємось над кожною літерою. Натомість у ієрогліфічному письмі не має зв'язку між словом та його фонетичним виразом, слово сприймається як цілісний образ, що робить процес читання швидшим та ефективнішим. У світі застосовується так званий ієрогліфічний спосіб читання при навчання швидкому читанню: слова алфавітної мови, цілі речення тренуються сприймати як цілісні образи, не декодуючи окремі слова та не проговорюючи їх подумки.

Висновки

В умовах навчання дорослих різних етнічних груп необхідно звертати увагу не тільки на відмінність у процесі сприйняття інформації, але й також на психологічні фактори створення атмосфери співпраці. Так, визначається, що при співпаданні інтересів сторін, що навчаються, працюють, ведуть перемовини, національні, етнічні розбіжності не помічаються, але тільки виникає конфлікт, як дані розбіжності відразу починають грати провідну роль) [1]. Отже, виникає необхідність створення стабільного, нейтрального клімату всередині полікультурної групи, що підтримується отриманими перевагами плідної співпраці.

Різниця менталітетів дозволяє ширше поглянути на світ, що є особливо важливим в умовах глобалізаційного розвитку. Якщо педагогічне навчання в

полікультурному середовищі та різниця менталітетів прямує до зниження ефективності, то андрагогічне навчання є відкритим до полікультурного діалогу, даний вид навчання у міжнаціональному контексті сприяє розвиненню професійних зв'язків, збору інформації з різних джерел та стоїть на шляху підтримки та розвитку міжнаціонального діалогу, який неодмінно виникає у інформаційному глобальному просторі.

Список використаної літератури

1. Бирюкова, Н. Концепция непрерывного учения как теоретическая база образования взрослых в Европе / Н. Бирюкова // Сибирский педагогический журнал. – 2009. – №4. – С. 346–354.

2. Вегвари, В. Встреча языков и культур на деловых переговорах / В. Вегвари // Новые информационные технологии в лингвистической и методологической науке : сборник докладов и сообщений. – Болгария : Велико-Тырново, 2006. – С. 345–349.

3. Гессен, С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С. И. Гессен; [отв. ред. и сост. П. В. Алексеев]. – М. : Школа – Пресс, 1995. – 448 с.

4. Демидов, В. Как мы видим, то что видим. Исследование восприятия китайского языка мандарин / В. Демидов // История философии. – 2009. – № 14. – С. 111–122.

5. Змеев, С. Технология обучения взрослых : Учеб. Пособие для студентов высших учебных заведений / С. Змеев. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 128 с.

6. Йегер, В. Пандейя. Воспитание античного грека : в 3 т. / Вернер Йегер; [пер. с нем. М. Н. Ботвинника]. – М. : Греко-латинский кабинет, 1997. – Т. 2. – 1997. – 336 с.

7. Кемеров, В. Философская энциклопедия / Кемеров В. – М. : Панпринт, 1998. – 570 с.

8. Кукуев, А. Андрагогический подход как базовая методологическая категория теории образования взрослых / А. Кукуев // Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. – 2009. – № 8. – С. 42–48.

9. Клопова, О. Применение андрагогического подхода при проектировании системы повышения квалификации менеджеров в области управления персоналом / О. К. Клопова // Вестник Воронежского государственного университета. Сер. : Проблемы высшего образования. – 2010. – № 1. – С. 138–141.

10. Линевич, Л. Андрагогический подход к обучению студентов в вузе / Л. Линевич. – Калининград, 2002.

11. Different Students, Same Difference. A comparison of UK and international students' understanding of 'effective teaching'/ Brendan Bartram, Carol Bailey// SAGE Publications.

12. Carney, Thomas F. Andragogy and Teaching Critical Communication / Thomas F. Carney // Canadian Journal of Communication. – 1985. – № 11 (1). – P. 107–122.

13. Ethnic and Racial Disparities in Education : Psychology's Contributions to Understanding and Reducing Disparities // A Report by the American Psychological Association. – 2012. – 121 P.

14. Jarvis, P. Adult Education and Lifelong Learning. Theory and Practice/ P. Jarvis. – 3 ed. – L. : Routledge, 2004.

15. Филин, С. Андрагогический подход к построению системы профессионального обучения персонала предприятия / С. Филин. – Великий Новгород, 2005.

16. Тарханова, И. Дополнительное профессиональное образование в контексте реализации концепции обучения в течение всей жизни / И. Ю. Тарханова // Сибирский педагогический журнал. – 2012. – № 9. – С. 147-151.

Reference

1. Biryukova N. Kontsepsiya nepreryvnogo ucheniya kak teoreticheskaya baza obrazovaniya vzroslykh v Evrope / N. Biryukova // Sibirskiy pedagogicheskiy zhurnal [Concept continuous teachings as the theoretical basis of adult education in Europe]. Sibirskiy pedagogicheskiy zhurnal [Siberian Pedagogical zhurnal]. 2009. No. 4, pp. 346-354.

2. Vehrarty V. Vstrecha yazykov i kul'tur na delovykh peregovorakh [Meeting languages and cultures in negotiations business]. *Novye informatsionnye tekhnologi v lingvisticheskoy i metodologicheskoy nauke* [New Clearing lynchvystycheskoy in technology and science metodolohycheskoy]. Bulgaria, Veliko Tarnovo Publ., 2006. Pp. 345-349.

3. Hessen S. *Osnovy pedagogiki. Vvedenie v prikladnuyu filosofiyu* [Fundamentals of pedagogy. Introduction to Philosophy prykladnuyu]. Moscow, School-Press Publ., 1995. 448 p.

4. Demidov V. [Kak my vidim, to chto vidim. Issledovanie vospriyatiya kitayskogo yazyka mandarin] As apparently is something visible. Study perception of Chinese Mandarin language. *Istoriya filosofii* [History of philosophy]. 2009. No. 14. Pp. 111-122.

5. Zmeev S. *Tekhnologiya obucheniya vzroslykh* [Technology Adult Education]. Moscow, Publishing center «Academy», 2002. 128 p.

6. Yeager Pandeyya B. *Vospitanie antichnogo greka* [Education of the ancient Greeks] in 3 Vol. Moscow, Greek Cabinet latynskyy Publ. 1997. Vol. 2. P. 336.

7. Kemerov V. *Filosofskaya entsiklopediya* [Philosophical Encyclopedia]. Moscow, Panprint Publ., 1998. P. 570.

8. Kukuev A. *Andragogicheskiy podkhod kak bazovaya metodologicheskaya kategoriya teorii obrazovaniya vzroslykh* [Andragogical approach as a methodological category basic theory of adult education]. Southern Federal University. *Pedagogical sciences* [Izvestiya Yuzhnogo federal'nogo universiteta. Pedagogicheskie nauki]. 2009. No. 8. Pp. 42-48.

9. Klopova O. *Primenenie andragogicheskogo podkhoda pri proektirovanii sistemy povysheniya kvalifikatsii menedzherov v oblasti upravleniya personalom* [Application andragogical approach in the design of the system of professional managers in the field of personnel management]. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Ser.: Problemy vysshego obrazovaniya* [Herald of the Voronezh State University. Ser.: The problems of higher education]. 2010. No. 1. Pp. 138-141.

10. Linevich L. [Andragogicheskiy podkhod k obucheniyu studentov v vuze] Andragogical approach to training students in high school. Kaliningrad, 2002.

11. Different Students, Same Difference? A comparison of UK and international students' understanding of 'effective teaching'. Brendan Bartram, Carol Bailey. SAGE Publications.

12. Carney Thomas F. Andragogy and Teaching Critical Communication. Canadian Journal of Communication. 1985. No. 11 (1), pp.107-122.

13. Ethnic and Racial Disparities in Education: Psychology's Contributions to Understanding and Reducing Disparities. A Report by the American Psychological Association. 2012. 121 p.

14. Jarvis P. Adult Education and Lifelong Learning. Theory and Practice. London, Routledge, 2004.

15. Filin S. andragogic campaign to build a system of professional training company. Veliky Novgorod, 2005.

16. Tarkhanov I. Professional education in the context of the concept of learning throughout life. Siberian Pedagogical Journal. 2012. No. 9, pp. 147-151.

*Yatsenko A. Y., candidate of philosophical sciences, associate professor, Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian NAS, (Ukraine, Kyiv)
anna.yatsenko@nuos.edu.ua*

Trushliakova A. B., senior lecturer of management department, Faculty of economy of sea of National University of Shipbuilding after Admiral Makarov (Ukraine, Mykolaiv), antonina.trushliakova@nuos.edu.ua

Andragogy in multicultural environment

The article is devoted to the adult investigation embodied through andragogical principles in global multicultural space. The role of andragogy approach is described. This approach refers to gradual changes of psychology of an adult from being a user of knowledge becoming a conscious and creative seeker. Adult obtains the new knowledge by means of education during the whole life. Therefore, the role of education in the human life as well as the role of human in the learning process is

being focused. The mentality definition and its influence on the learning interaction process is considered.

Keywords: *andragogy, life-long learning, ethnic group, multicultural space, Chinese, hieroglyphic writing.*

Яценко А. Ю., кандидат философских наук, доцент, Институт экономики и прогнозирования НАН Украины, (Украина, Киев) anna.yatsenko@nuos.edu.ua

Трушлякова А. Б., старший преподаватель кафедры менеджмента, Факультет экономики моря Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), antonina.trushliakova@nuos.edu.ua

Андрагогическое обучение в поликультурной среде

Статья посвящена рассмотрению обучения взрослых, воплощенного через андрагогический принцип в глобальном поликультурном пространстве. Также показана значительная роль андрагогического подхода в процессе постепенного изменения психологии взрослого от «потребителя» готовых знаний к творческому сознательному получению им образования, будет способствовать личностной самореализации человека в течение всего жизненного пути. Рассматривается понятие менталитета и его влияние на процесс построения учебного взаимодействия.

Ключевые слова: *андрагогика, обучение в течение всей жизни, менталитет, этническая группа, поликультурная среда, китайский язык, иероглифическое письмо.*